

результати за підсумками проведення внутрішнього контролю, виступають вагомим критерієм оцінки діяльності окремої бюджетної установи.

Література:

1. Plaksiienko V., Nazarenko I., Nazarenko O., Sokolenko L. Strategic scenario planning of the agrarian sector development. International Multidisciplinary Scientific Geo Conference Surveying Geology and Mining Ecology Management, SGEM, 2020 August (5.2), pp. 489-496.

2. Назаренко О.В. Контрольно-облікове супроводження оренди необоротних нефінансових активів органів місцевого самоврядування. Moderní aspekty vědy: XX. Díl mezinárodní kolektivní monografie /Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. str. 434-444

3. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах: Наказ Міністерства фінансів України від 14.09.2012 р. № 995 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0995201-12#Text> (дата звернення: 27.10.2023)

Красноноженко В.О.,

*здобувач обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Боднар О.А.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

ФОРМУВАННЯ НАДХОДЖЕНЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

Спеціальний фонд є особливою фінансовою категорією та завжди привертає велику увагу через свою особливість і важливість. Більше того, його роль сьогодні безсумнівно зростає, коли тривалість і глибина соціально-економічної кризи в Україні потребують подолання бюджетного дефіциту.

Доходи спеціального фонду — це власні надходження бюджетної установи, які доповнюють бюджетні асигнування та забезпечують виконання окремих основних завдань бюджетної установи, не забезпечених доходами загального фонду [1, с. 229]. Тому, на відміну від загальних фондів, спеціальні фонди бюджету мають формуватися з чітко визначених доходних джерел і використовуватися для фінансування чітко визначених завдань. Перерахування коштів між загальним і спеціальним фондами допускається лише в межах бюджетних асигнувань із змінами, внесеними Законом про Державний бюджет

України. Кошти цільового призначення визначаються як одна зі складових бюджету.

Спеціальні фонди включають [2]:

- цільові доходи бюджету, в тому числі власні доходи бюджетної установи;
- видатки бюджету за рахунок доходів, чітко визначених спеціальними фондами бюджету (включаючи власні надходження бюджетної установи);
- бюджетні позики (позики повертаються до бюджету після визначення цільового спрямування та надання з бюджету позик, за рахунок індивідуально визначених надходжень спеціального фонду бюджетів);
- фінансування за рахунок спеціальних коштів державного бюджету.

Розглянемо основні показники, які характеризують формування доходів спеціального фонду державного бюджету України (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяги надходжень спеціального фонду державного бюджету України за 2020-2022 роки

Статті доходів спеціального фонду	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення 2022/2020 млн.грн
	млн.грн	%	млн.грн	%	млн.грн	%	
Доходи, усього	1076017	100,00	1296853	100,00	1787396	100,00	0
у т.ч.							
Податкові надходження	851115,6	79,10	1107091	85,37	949764,4	53,14	98648,8
Неподаткові надходження	212946,9	19,79	175358	13,52	346327,7	19,38	133380,8
Доходи від власності та підприємницької діяльності	119155,9	11,07	56021,9	4,32	87172,4	4,88	-31983,5
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної діяльності	9772	0,91	12975,5	1,00	8166,1	0,46	-1605,9
Інші неподаткові надходження	15038,2	1,40	17994,9	1,39	16147	0,90	1108,8
Власні надходження бюджетних установ	68980,8	6,41	88365,7	6,81	234842,3	13,14	165861,5
Доходи від операцій з капіталом	79,4	0,01	328,7	0,03	611	0,03	531,6
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	1029,7	0,10	1289,9	0,10	481090,7	26,92	480061
Цільові фонди	187,1	0,02	209,4	0,02	136,2	0,01	-50,9
Офіційні трансферти	10658	0,99	12576,1	0,97	9465,6	0,53	-1192,4

Джерело: побудовано авторами за даними [3]

Відповідно до результатів таблиці, необхідно зазначити, що найбільшого значення суми доходів спеціального фонду державного бюджету набувають у 2022 році та складають 1 787 396 млн. грн. Станом на 31.12.2022 р. податкові

надходження є основною складовою надходжень до спеціального фонду та дорівнюють 53,14% з усього доходу. Порівняно із 2020 роком, податкові надходження у 2022 році збільшились на 98648,8 млн. грн., а неподаткові - на 133380,8 млн. грн.

Загалом, помітна позитивна тенденція зростання надходжень до спеціального фонду державного бюджету. Складовою неподаткових надходжень є власні надходження бюджетних установ, які складають 13,4 % спеціального фонду державного бюджету у 2022 році та набувають найбільшого значення у 2020-2022 рр.

Кошти, які отримані до спеціального фонду державного бюджету України, спрямовують на реалізацію програм та заходів, що визначені Бюджетним кодексом [2]. Розглянемо дані, які характеризують показники спеціального фонду отримувачів бюджетних коштів загальнодержавного значення (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяги видатків спеціального фонду державного бюджету України за 2020-2022 роки

Статті видатків спеціального фонду	2020 р.		2021р.		2022 р.		Відхилення 2022/2020 млн.грн
	млн.грн	%	млн.грн	%	млн.грн	%	
Видатки, усього	1288016,7	100,00	1490259	100,00	2705423	100,00	0
у т.ч. Загальнодержавні функції	163849,4	12,72	206643,1	13,87	201999,1	7,47	38149,7
Оборона	120374,1	9,35	127527,3	8,56	1142872	42,24	1022498
Громадський порядок, безпека, судова влада	157672,5	12,24	174409,6	11,70	443323,2	16,39	285650,7
Економічна діяльність	15038,2	1,17	180989,9	12,14	95368,4	3,53	80330,2
Охорона навколишнього середовища	68980,8	5,36	8200,2	0,55	4714,1	0,17	64266,7
Житлово-комунальне господарство	79,4	0,01	164,1	0,01	528,6	0,02	449,2
Охорона здоров'я	1029,7	0,08	170505,2	11,44	184267,8	6,81	183238,1
Духовний та фізичний розвиток	187,1	0,01	15970,3	1,07	11051,3	0,41	10864,2
Освіта	10658,0	0,83	63837,1	4,28	58508,1	2,16	47850,1
Соціальний захист та соціальне забезпечення	322720,3	25,06	339278,9	22,77	425987	15,75	103266,7
Міжбюджетні трансферти	160177,1	12,44	202733,3	13,60	136803,3	5,06	-23373,8

Джерело: побудовано авторами за даними [4]

Проаналізувавши таблицю 2, потрібно зазначити, що у 2022 році найбільшою складовою видатків є оборона, яка складає 42,24% з усіх видатків спеціального фонду державного бюджету, що спричинено початком повномасштабної війни на території України. Значний обсяг видатків спеціального фонду також спостерігається протягом трьох років у статті соціального захисту та соціального забезпечення, найбільшого значення набуває у 2022 році та дорівнює 425 987 млн. грн.

Отже, спеціальний фонд є додатковим джерелом для покриття наявного дефіциту коштів у загальному фонді державного бюджету, оскільки під час кризових явищ держава потребує значний обсяг фінансування, при цьому необхідно здійснювати заплановані видатки поточної діяльності, а також розвитку органів державного управління. Загалом, надходження до спеціального фонду державного бюджету мають позитивну динаміку. Однією із більш важливих складових є податкові надходження та власні надходження бюджетних установ, які утримуються за рахунок бюджету держави.

Література:

1. Свірко С. В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація. К. : КНЕУ, 2006. 243 с.

2. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 28.10.2023).

3. Доходи держбюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2020/> (дата звернення: 28.10.2023).

4. Видатки держбюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2022/> (дата звернення: 28.10.2023).